

Predmet C-372/21**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

17. lipnja 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Verwaltungsgerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

1. lipnja 2021.

Podnositeljica revizije:

Freikirche der Siebenten-Tags- Adventisten in Deutschland KdöR

Predmet glavnog postupka

Revizija njemačke samostalne protestantske crkve protiv odluke kojom je potvrđeno odbijanje subvencioniranja u skladu s Privatschulgesetzom (Zakon o privatnim školama); primjena prava Unije; usklađenost nacionalne odredbe s pravom Unije

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje članka 17. i članka 56. UFEU-a, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Je li situacija u kojoj vjerska zajednica priznata i sa sjedištem u državi članici Europske unije u drugoj državi članici zatraži subvencioniranje privatne škole koju ona priznaje kao konfesionalnu, a kojom u toj drugoj državi članici upravlja udruga registrirana prema pravu te druge države članice, uzimajući u obzir članak 17. UFEU-a, obuhvaćena područjem primjene prava Unije, osobito člankom 56. UFEU-a?

U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

2. Treba li članak 56. UFEU-a tumačiti na način da mu se protivi odredba nacionalnog prava koja kao uvjet za subvencioniranje konfesionalnih privatnih škola propisuje priznavanje podnositelja zahtjeva kao crkve ili vjerske zajednice prema nacionalnom pravu?

Navedene odredbe prava Unije

Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), osobito članci 17., 18., 54. i 56.

Navedene nacionalne odredbe

Austrijsko pravo

Gesetz vom 20. Mai 1874, betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften (AnerkennungsG) (Zakon od 20. svibnja 1874. koji se odnosi na zakonsko priznavanje vjerskih zajednica (Zakon o priznavanju)), RGBL. br. 68/1874, osobito članci 1., 2. i 5.

Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften (Savezni zakon o pravnoj osobnosti vjerskih konfesionalnih zajednica) (BekGG), BGBl. I br. 19/1998 u verziji BGBl. I br. 78/2011, osobito članak 11.

Privatschulgesetz (Zakon o privatnim školama), PrivSchG, BGBl. br. 244/1962 u verziji BGBl. I br. 35/2019, osobito članci 2., 2.a, 14., 15., 17., 18., 21.

Subvencioniranje konfesionalnih privatnih škola.

Članak 17. Uvjeti za ostvarivanje prava.

(1) Zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama dodjeljuju se subvencije za troškove osoblja konfesionalnih privatnih škola s pravom javnosti u skladu sa sljedećim odredbama.

(2) Pod konfesionalnih privatnim školama podrazumijevaju se škole čiji su osnivači zakonom priznate crkve i vjerske zajednice i njihove ustanove kao i škole čiji su osnivači udruge, zaklade i fondovi koje nadležno nadređeno crkveno tijelo (nadređeno tijelo vjerske zajednice) priznaje kao konfesionalne škole.

Staatsgrundgesetz über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger (Državni temeljni zakon o općim pravima državljana) (StGG), RGBL. br. 142/1867, osobito članak 15.

Njemačko pravo

Članak 140. njemačkog Grundgesetzes (Temeljni zakon) u vezi s člankom 137. stavkom 5. Weimarer Reichsverfassung (Weimarski ustav)

Navedene odredbe međunarodnog prava

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP), osobito članak 2. Protokola br. 1. uz EKLJP u vezi s člankom 14.

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Podnositeljica revizije je vjerska zajednica koja ima status javnopravnog tijela i priznata je u Njemačkoj, ali ne i u Austriji.
- 2 Ta je vjerska zajednica zatražila dodjelu subvencija za troškove osoblja privatnoj osnovnoj i srednjoj školi „E”, kojom upravlja udruga „K” kao osnivač škole na lokaciji u D u Austriji, koju ona priznaje kao konfesionalnu i kojoj je rješenjem Bundesministerin für Bildung (savezna ministrica za obrazovanje) od 27. veljače 2017. u skladu s člankom 14. stavkom 1. u vezi s člankom 15. Privatschulgesetzes (Zakon o privatnim školama, u daljnjem tekstu: PrivSchG) priznato pravo javnosti od školske godine 2016./17. za razdoblje tijekom kojeg ispunjava zakonske uvjete. Rješenjem Bildungsdirektiona (Uprava za obrazovanje) za Vorarlberg od 3. rujna 2019. taj je zahtjev odbijen na temelju članka 17. stavaka 1. i 2. PrivSchG-a.
- 3 Pobijanom je presudom Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud, Austrija) (u daljnjem tekstu: upravni sud) od 26. veljače 2020. kao neosnovana odbijena žalba koju je protiv te odluke podnijela podnositeljica revizije.
- 4 Kao obrazloženje upravni sud je naveo da su podnositeljici revizije u Njemačkoj u skladu s člankom 140. njemačkog Grundgesetzes (Temeljni zakon) u vezi s člankom 137. stavkom 5. Weimarer Reichsverfassung (Wemarski ustav) priznata prava javnopravnog tijela. Podnositeljica revizije u Austriji nije priznata kao crkva ili vjerska zajednica ni zakonom ni odgovarajućom uredbom u skladu s člankom 2. Anerkennungsgesetzes (Zakon o priznavanju, u daljnjem tekstu: AnerkennungsG). Budući da Europska unija u skladu s člankom 17. stavkom 1. UFEU-a Unija poštuje i ne dovodi u pitanje status koji na temelju nacionalnog prava imaju crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama, pravo Europske unije ne nalaže da Austrija mora priznati crkvu ili vjersku zajednicu ako je ona priznata u drugoj državi članici. Kako podnositeljica revizije u Austriji nije zakonom priznata crkva ili vjerska zajednica, nebitno je što je ona školu dopisom od 29. svibnja 2019. priznala „konfesionalnom” jer je u Austriji takvo priznavanje moguće samo od strane zakonom priznate crkve ili vjerske zajednice. Privatna škola „E” sa sjedištem u D u Austriji stoga prema mišljenju tog suda nije konfesionalna privatna škola. Zato ta škola nema poseban pravni status u smislu članka 18. PrivSchG-a. Budući da uvjeti za primjenu članka 17. i sljedećih PrivSchG-a nisu ispunjeni, žalbu je trebalo odbiti.

- 5 Protiv te je presude podnositeljica revizije podnijela reviziju sudu koji je uputio zahtjev, u kojoj, među ostalim, izražava sumnju u sukladnost ograničenja prava na subvencioniranje na crkve i vjerske zajednice zakonom priznate u Austriji s pravom Unije.
- 6 Ocjena zakonitosti odbijanja dodjele subvencije ovisi o tome jesu li odredbe PrivSchG-a kojima se uređuje subvencioniranje u skladu s pravom Unije, ako se to pravo uopće primjenjuje u predmetnoj situaciji.

Kratki prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 U smislu članka 15. StGG-a, zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama smatraju se tijela koja su (posebnim) zakonom, odnosno upravnim aktom na temelju AnerkennungsG-a, priznata kao crkve ili vjerske zajednice. U slučaju ispunjavanja uvjeta sadržanih u AnerkennungsG-u, postoji pravo na priznavanje u svojstvu vjerske zajednice. Priznavanjem u svojstvu crkve ili vjerske zajednice, vjerska zajednica stječe svojstvo javnopravnog tijela. Crkve i vjerske zajednice time ne samo da imaju posebna prava, nego moraju ispunjavati i posebne zadaće, čime sudjeluju u oblikovanju državnog javnog života.
- 8 Zbog terminologije korištene u PrivSchG-u, sud koji je uputio zahtjev smatra da su člankom 17. PrivSchG-a obuhvaćene samo crkve i vjerske zajednice priznate u Austriji.

PrivSchG izmijenjen je pristupanjem u EGP u smislu da je u taj zakon unesen članak 2.a prema kojem su državljani i pravne osobe zemlje, čijim pripadnicima i pravnim osobama Austrija na temelju međunarodnog sporazuma u okviru europskih integracija mora dati ista prava kao i tuzemnim državljanima i tuzemnim pravnim osobama, izjednačeni s austrijskim državljanima i tuzemnim pravnim osobama. Iz toga se prema mišljenju Verwaltungsgerichtshofa (Visoki upravni sud, Austrija) ne može izravno izvesti da se primjenjujući članak 17. PrivSchG-a subvencionirati moraju i konfesionalne privatne škole s pravom javnosti koje pripadaju crkvama i vjerskim zajednicama priznatim u drugim državama članicama. Štoviše, zato što se člankom 17. PrivSchG-a ne uzima u obzir državljanstvo, nego priznavanje temeljem zakona, potrebno je detaljno ispitati obvezuje li pravo Unije na izjednačavanje koje traži podnositeljica revizije.

- 9 U ovom predmetu nije sporna činjenica da je u slučaju vjerske zajednice koja podnosi reviziju riječ o vjerskoj zajednici koja u Austriji nije zakonom priznata u smislu članka 15. StGG-a odnosno AnerkennungsG-a. Međutim, u Njemačkoj ta vjerska zajednica kao zakonom priznata ima status javnopravnog tijela.
- 10 U slučaju privatnih škola, u skladu s austrijskim pravom riječ je o školama koje osnivaju i njima upravljaju osnivači koji nisu zakonski osnivači škola. Zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama dodjeljuju se subvencije za troškove osoblja za konfesionalne privatne škole s pravom javnosti. Konfesionalne privatne

škole su škole koje osnivaju zakonom priznate crkve i vjerske zajednice te njihove ustanove kao i one škole koje osnivaju udruge, zaklade i fondovi koje nadležno nadređeno crkveno tijelo (nadređeno tijelo vjerske zajednice) priznaje kao konfesionalne škole. Zakonom priznate crkve i vjerske zajednice imaju pravo na subvencioniranje koje se može ostvariti u okviru upravnog postupka.

- 11 Svim ostalim privatnim školama s pravom javnosti savezna država može u slučaju postojanja određenih uvjeta u skladu s raspoloživim proračunskim sredstvima prema dotičnom Bundesfinanzgesetzu (Savezni zakon o proračunu) odobriti subvencioniranje troškova osoblja. Stoga te škole nemaju nikakvo neovisno pravo na subvencioniranje. Štoviše, o dotičnom Bundesfinanzgesetzu (Savezni zakon o proračunu) ovisi postoje li uopće sredstva koja se mogu raspodijeliti za subvencije.
- 12 Različito postupanje prema konfesionalnim i nekonfesionalnim privatnim školama stoga se ne može smatrati povredom načela jednakog postupanja jer su javne škole, isto kao i privatne škole koje nisu konfesionalne, interkonfesionalne te konfesionalne privatne škole stoga upotpunjavaju javno školstvo koje roditeljima (u smislu članka 2. Protokola br. 1. uz EKLJP) olakšava da u skladu sa svojim vjerskim uvjerenjem slobodno odaberu odgovarajući odgoj za svoju djecu. Do tog je zaključka došao i Verfassungsgerichtshof (Ustavni sud, Austrija) koji je razlikovanje između konfesionalnih i nekonfesionalnih privatnih škola smatrao opravdanim jer konfesionalne privatne škole u Austriji tradicionalno imaju poseban status. Odluka zakonodavca da člankom 21. PrivSchG-a ograniči državno subvencioniranje na privatne škole koje u velikoj mjeri odgovaraju javnom školskom sustavu obuhvaćena je njegovim pravno-političkim diskrecijskim pravom.
- 13 Isto je tako i Europska komisija za ljudska prava priznala važnost konfesionalnih privatnih škola u svojstvu upotpunjavanja javnog (nekonfesionalnog) školskog sustava smatrajući da je posebno poticanje opravdano osobito s obzirom na članak 2. Protokola br. 1 uz EKLJP-a u vezi s člankom 14. EKLJP-a (vidjeti Europska komisija za ljudska prava 6. rujna 1995., *Verein gemeinsam Lernen, 23419/94*).
- 14 U pogledu subvencioniranja stoga je odlučujuća činjenica, je li riječ o konfesionalnoj privatnoj školi zakonom priznate crkve ili vjerske zajednice u smislu članka 17. PrivSchG-a ili o drugoj privatnoj školi. Za ocjenu pitanja ima li vjerska zajednica koja podnosi reviziju pravo na subvencioniranje predmetne privatne škole kao konfesionalne privatne škole u smislu članka 17. PrivSchG-a stoga je presudno jesu li te odredbe, odnosno ograničenje na crkve i vjerske zajednice koje su u Austriji priznate zakonom, u skladu s pravom Unije.

1. Pitanje primjenjivosti prava Unije (prvo pitanje)

- 15 U ovom je predmetu riječ o zahtjevu podnositeljice revizije, vjerske zajednice priznate u Njemačkoj, za subvencioniranje škole koju ona priznaje kao konfesionalnu, a u Austriji njome upravlja udruga upisana u registar udruga.

Prema navodima u reviziji, u tu se privatnu školu učenici primaju uz plaćanje školarine koja služi za pokrivanje troškova. Podnositeljica revizije podržavala je udrugu koja je osnivač škole dodjelom subvencija, nastavnog materijala, usavršavanjem učitelja, itd.

- 16 Prema austrijskom pravu, pravo na subvencije ima zakonom priznata crkva ili vjerska zajednica za privatne škole koje osniva sama ili ih osnivaju drugi osnivači, ali ih ona priznaje kao konfesionalne. Stoga je podnositeljica revizije koja ima sjedište u Njemačkoj postavila zahtjev za subvencioniranje privatne škole kojom u Austriji upravlja udruga koju ona priznaje kao konfesionalnu.
- 17 U takvoj se situaciji postavlja pitanje primjenjivosti prava Unije. Podnositeljica revizije poziva se u tom smislu na slobodu pružanja usluga u smislu članka 56. i sljedećih UFEU-a.
- 18 Sud EU-a već je više puta presudio da su tečajevi koje pružaju obrazovne ustanove te se financiraju privatnim sredstvima koja ne potječu od samog pružatelja usluga usluge jer je cilj tih ustanova ponuditi uslugu uz naknadu. Nije potrebno da to privatno financiranje osiguraju uglavnom učenici ili njihovi roditelji jer gospodarska narav djelatnosti ne ovisi o činjenici da uslugu plaćaju oni koji se njome koriste (Sud, 6. studenoga 2018., *Scuola Elementare Maria Montessori Sri i dr.* C-622/16 P do C-624/16 P, t. 105., ECLI:EU:C:2018:873; 27. lipnja 2017., *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, t. 48. i sljedeća, ECLI:EU:C:2017:496; 11. rujna 2007., *Komisija/Njemačka*, C-318/05, t. 69. i sljedeća, ECLI:EU:C:2007:495; 11.9.2007., *Schwarz i Gootjes-Schwarz*, C-76/05, t. 40. i sljedeća, ECLI:EU:C:2007:492). To međutim ne vrijedi za tečajeve koje pružaju određene ustanove koje su dio javnog obrazovnog sustava te se u cijelosti ili uglavnom financiraju iz javnih sredstava. Naime, uspostavljajući i održavajući sustav javnog obrazovanja, koji se u pravilu financira iz javnog proračuna a ne iz sredstava učenika ili njihovih roditelja, država nema namjeru izvršavati djelatnosti uz naknadu, već ispunjava svoju zadaću koju ima prema svojem stanovništvu u socijalnom, kulturnom i obrazovnom području (vidjeti pak Sud, 27. lipnja 2017., *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, t. 50., ECLI:EU:C:2017:496; 11. rujna 2007., *Schwarz i Gootjes-Schwarz*, C-76/05, t. 39., ECLI:EU:C:2007:492).
- 19 U ovom slučaju, čak i ako upravni sud u tom pogledu nije ništa utvrdio, na temelju podataka koje je iznio podnositelj revizije treba smatrati da se predmetna škola u bitnome financira iz privatnih sredstava; u pogledu tog bi slučaja trebalo potvrditi postojanje usluge.
- 20 Tu uslugu u Austriji pruža austrijska udruga i u tom smislu nema naznaka koje bi ukazivale na prekograničnu povezanost. Jedina razvidna prekogranična poveznica mogla bi se uočiti u tome da je podnositeljica revizije, odnosno vjerska zajednica koja svoje sjedište ima u Njemačkoj i tamo je priznata, koja nije sama pružatelj usluga, (na dopušten način) prema austrijskom pravu podnijela zahtjev za subvencioniranje privatne škole koja ona priznaje kao konfesionalnu.

Verwaltungsgerichtshofu (Visoki upravni sud) se čini upitnim je li u ovom slučaju, sa stajališta prekogranične usluge, uopće riječ o situaciji relevantnoj u smislu prava Unije. O takvoj se situaciji, koliko je to razvidno, Sud još nije očitovao.

21 U tom se kontekstu postavlja i pitanje može li se vjerska zajednica koja je podnositeljica revizije pozvati na slobodu pružanja usluga kako bi postigla izjednačavanje s konfesionalnim privatnim školama u Austriji priznatih crkvi i vjerskih zajednica, koje upravo ne obavljaju djelatnosti u smislu navedene sudske prakse jer se one barem pretežno financiraju iz javnih sredstava. Drugim riječima: može li se vjerska zajednica koja je podnijela reviziju pozivati na slobodu pružanja usluga kako bi postigla izjednačavanje s onima koji nisu pružatelji usluga?

22 Osim toga, treba ocijeniti protivi li se članku 17. UFEU-a primjena prava Unije na predmetnu situaciju. U slučaju predmetne obrazovne ustanove riječ je, naime, o privatnoj školi koju je vjerska zajednica priznala kao „konfesionalnu”.

Člankom 17. UFEU-a predviđa se da Unija poštuje i ne dovodi u pitanje status koji na temelju nacionalnog prava imaju crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama.

23 Čini se razumnim da se subvencioniranje konfesionalnih privatnih škola zakonom priznatih crkava i vjerskih zajednica smatra uređenjem odnosa između države članice i crkava, vjerskih zajednica, udruga ili udruženja prema kojima je Unija neutralna (vidjeti u tom smislu navode nezavisnog odvjetnika Michala Bobeka u njegovu mišljenju od 25. srpnja 2018. u predmetu Cresco Investigation GmbH, C-193/17, t. 24., ECLI:EU:C:2018:614).

24 Tijekom postupaka koji su se vodili u pogledu jednakog postupanja prema profesionalnim djelatnostima crkava ili drugih organizacija Sud je već presudio da je točno da se člankom 17. UFEU-a izražava neutralnost Unije prema tome kako države članice uređuju svoje odnose s crkvama i vjerskim udruženjima ili zajednicama, međutim tim se člankom poštovanje kriterija primjenjive direktive EU-a ne izuzima od djelotvornog sudskog nadzora (vidjeti presude od 11. rujna 2018., IR, C-68/17, t. 48., ECLI:EU:C:2018:696; 17. travnja 2018., Egenberger, C-414/16, t. 58., ECLI:EU:C:2018:257). Isto je tako u kontekstu uređenja odmora i blagdana na Veliki petak Sud presudio da članak 17. UFEU-a ne dovodi do toga da razlika u postupanju sadržana u nacionalnom zakonodavstvu na temelju kojeg određeni radnici imaju pravo na neradni dan radi proslave blagdana bude isključena iz područja primjene primjenjive Direktive (vidjeti presudu od 22. siječnja 2019., Cresco Investigation GmbH, C-193/17, t. 30. i sljedeće, ECLI:EU:C:2019:43).

25 Međutim, na temelju te sudske prakse i navoda u mišljenju nezavisnog odvjetnika u predmetu Cresco Investigation GmbH (točka 25. i sljedeća), prema stajalištu suda koji je uputio zahtjev nameće se zaključak da čak ni primjenjivost članka 17.

UFEU-a na predmetnu situaciju ne bi dovela do isključenja potrebe ispitivanja usklađenosti nacionalne odredbe o subvencioniranju konfesionalnih privatnih škola s pravom Unije, osobito s načelom jednakog postupanja.

- 26 Stoga bi se u okviru prvog prethodnog pitanja moralo razjasniti treba li članak 17. UFEU-a stvarno primijeniti na situaciju poput one o kojoj je riječ u ovom predmetu i ako da, koje to učinke ima u odnosu na primjenu prava Unije.

2. Pitanje narušavanja slobode pružanja usluga (drugo pitanje)

- 27 Članku 56. UFEU-a se protivi primjena svakog nacionalnog propisa čiji je učinak taj da pružanje usluga između država članica čini težim od pružanja usluga isključivo unutar jedne države članice. Naime, u skladu sa sudskom praksom Suda, članak 56. UFEU-a zahtijeva uklanjanje svih ograničenja slobodnog pružanja usluga uvedenih zato što pružatelj usluga ima poslovni nastan u državi članici različitoj od one u kojoj se pruža usluga. Nacionalne mjere koje zabranjuju, ometaju ili čine manje privlačnim izvršavanje slobode pružanja usluga predstavljaju njezina ograničenja (vidjeti presudu od 22. studenoga 2018., Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank AG, C-625/17, t. 28. i sljedeća, ECLI:EU:C:2018:939).
- 28 Stoga se u tom kontekstu postavlja pitanje je li već sama činjenica da vjerska zajednica koja je podnijela reviziju, za razliku od vjerskih zajednica priznatih u Austriji, nema pravo na subvencije, dovodi do narušavanja slobode pružanja usluga jer bi ostvarivanje slobode pružanja usluga time moglo biti manje atraktivno. U načelu nema nikakvih zakonskih prepreka za osnivanje privatne škole od strane vjerske zajednice, odnosno priznavanje privatne škole kojom upravlja udruga, a ne ta zajednica, kao „konfesionalne”. Međutim, osnovna razlika je nepostojanje prava na subvencioniranje koje se sastoji u financiranju učiteljskih radnih mjesta potrebnih za ispunjavanje nastavnog plana.
- 29 Nacionalni propis koji se odnosi na područje koje nije predmet potpunog usklađivanja na razini Unije i koji se bez razlike primjenjuje na sve osobe ili poduzeća koja obavljaju djelatnost na državnom području odnosno države članice može, usprkos svom ograničavajućem učinku na slobodu pružanja usluga, biti opravdan važnim razlogom u općem interesu koji nije zaštićen pravilima kojima je pružatelj usluga podvrgnut u državi članici u kojoj ima poslovni nastan, a koji je prikladan za jamčenje ostvarenja zadanog cilja i koji ne prekoračuje ono što je nužno kako bi ga se ostvarilo (presuda od 11. lipnja 2015., Berlington Hungary i dr., C-98/14, t. 58. i sljedeće, ECLI:EU:C:2015:386).
- 30 U slučaju da Sud austrijsku odredbu članka 17. stavka 1. PrivSchG-a smatra diskriminirajućom, u svrhu ispitivanja opravdanosti i proporcionalnosti te odredbe upućuje se na pripadajuću dokumentaciju. U toj se dokumentaciji navodi:

„Odredbama Odjeljka IV. ostvaruje se već dugo zahtijevano subvencioniranje konfesionalnih privatnih škola. Kao što je već navedeno u uvodnom dijelu

predmetnih objašnjavajućih napomena, odredbe Odjeljka IV. u skladu su s odredbama konkordata u pogledu katoličkih škola o kojem se trenutno vode pregovori između Svete Stolice i austrijske savezne vlade.

Odjeljak IV. dijeli se na Pododjeljak A. „Subvencioniranje konfesionalnih privatnih škola“ i Pododjeljak B. „Subvencioniranje drugih privatnih škola“. Dok se zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama za njihove konfesionalne privatne škole priznaje pravo na dodjelu subvencija u mjeri pobliže navedenoj u članku 18., takvo pravo nije predviđeno za nekonfesionalne privatne škole (vidjeti članak 21.). Takav različit tretman konfesionalnih i nekonfesionalnih privatnih škola ne smatra se povredom načela jednakog postupanja jer su javne škole interkonfesionalne te stoga konfesionalne privatne škole samo upotpunjavaju javno školstvo na način da se roditeljima olakšava da za svoju djecu slobodno odaberu odgoj u skladu sa svojim vjerskim uvjerenjem. Osim toga, u pogledu katoličkih privatnih škola na temelju odredbi konkordata postoji i međunarodna obveza Austrije kojom je predviđeno takvo pravo. U pogledu jednakog postupanja prema zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama stoga se pravo mora predvidjeti na isti način kao i za druge zakonom priznate crkve i vjerske zajednice.”

- 31 U objašnjenjima izmjena BekGG-a objavljenim u BGBl. I br. 78/2011 se u pogledu članka 11. koji se odnosi na priznavanje u skladu s AnerkennungsG-om navodi:

„[...] Crkvama i vjerskim zajednicama dodijelit će se neizravne državne potpore jer one svojim djelovanjem pridonose dobrobiti ljudi ne samo za pripadnike vlastite zajednice. Te su potpore, s jedne strane, nematerijalne, no u mnogim su područjima i vrlo konkretne, osobito u području dobrotvornog rada, zdravstva kao i u području obrazovanja. Nematerijalni učinci mogu se, međutim, razviti samo ako je skupina određene veličine i njezino djelovanje nije ograničeno samo na njezin neposredan krug pripadnika ili nije na korist samo tom krugu. Postojanje pozitivnog učinka u području nematerijalnog koji nadilazi okvire vlastite zajednice pretpostavlja se ako postoji zakonom predviđen minimalni broj članova.

Člankom 11. BekGG-a uređuju se uvjeti za priznavanje u svojstvu zakonom priznatih crkvi ili vjerskih zajednica u skladu s Anerkennungsgesetzom 1874. (Zakon o priznavanju iz 1874., u daljnjem tekstu: AnerkG). Sa stjecanjem statusa zakonom priznate crkve ili vjerske zajednice povezana su prava i obveze, pri čemu je najsveobuhvatnija obveza ona na održavanje vjeronauka. Već se u članku 5. AnerkG-a govori o potrebi osiguravanja dostatnih sredstava za redovno održavanje vjeronauka koji se stoga temelji na obvezi njegova održavanja. Ta obveza danas proizlazi osobito iz zadaće sadržane u članku 14. stavku 5.a B-VG-a upućene austrijskim školama da djecu i mlade u skladu s vjerskim vrijednostima osposobe za preuzimanje odgovornosti za sebe, druge, okolinu i buduće generacije. Održavanje vjeronauka interna je stvar crkava i vjerskih zajednica te ga stoga u skladu s člankom 17. StGG-a iz 1867. mogu održavati samo crkve i vjerske zajednice. Da bi se takvo obrazovanje moglo ponuditi na isto tako

člankom 14. stavkom 5.a B-VG-a predviđenoj najvišoj mogućoj razini, potreban je dovoljan broj kvalificiranih učitelja. Da bi se moglo provoditi u tu svrhu potrebno obrazovanje i usavršavanje učitelja, prema općem iskustvu potrebno je najmanje 10 do 20 studenata po studijskoj godini, jer se inače studijski programi za obrazovanje i ponude programa usavršavanja srednjoročno ne mogu provoditi. Ako se pretpostavi da postoji samo 10 apsolvenata po studentskoj godini i preostali dio od 30 godina sudjelovanja u profesionalnom životu, uzimajući u obzir druge profesionalne aktivnosti i razdoblja roditeljskog dopusta, iz toga proizlazi 300 učitelja. Rad na puno radno vrijeme tih učitelja zahtijeva prema trenutnim pravnim propisima 6000 nastavnih jedinica tjedno. Pretpostavi li se da svi imaju za cilj ispunjavanje samo pola radnog vremena, tada proizlazi potreba od 3000 nastavnih sati tjedno. Čak i samo u slučaju 3 učenika po skupini vjeronauka s jednim nastavnim satom tjedno proizlazi 9000 potrebnih učenika za svih 12 razina obrazovanja, odnosno 750 učenika ili učenika po razini obrazovanja. U slučaju prosječno očekivane životne dobi i u korist manje prosječne starosti pomaknute starosne piramide nego u općem stanovništvu dolazi se do otprilike 30 000 do 40 000 pripadnika zajednice u smislu potrebe za dugoročno osiguranje održavanja vjeronauka. Vrijednost 2 od tisuću stoga je znatno ispod onog što je stvarno potrebno i opravdano je samo zbog toga što se može pretpostaviti koncentracija pripadnika manjih konfesija u aglomeracijama, tako da dolazi do manje rasprostranjenosti i obrazovnim ustanovama ne moraju u cijelosti upravljati konfesionalne zajednice nego se sinergijski efekti mogu postići interkonfesionalnim suradnjama ili suradnjama s javnim ustanovama.

Slična je situacija i u privatnom školstvu. Da bi se osnovao jedan razred osnovne škole, prema Revizorskom sudu [...] potrebno je 2,5 učitelja. Prema ključu za nastavno osoblje (na svakih 10 učenika jedan učitelj) koji je na temelju financijskog poravnjanja mjerodavan za osnovne škole, stoga je potrebno 25 učenika po razredu osnovne škole. U slučaju dva paralelna razreda tako je potrebno 50 učenika po razini obrazovanja. Budući da najčešće nisu sva djeca iste vjere skupljena na jednom mjestu, mora se pretpostaviti [peterostruka] potreba za cijelu Austriju, odnosno 250 po dobnoj skupini. U slučaju očekivane životne dobi od oko 80 godina proizlazi stoga oko 20 000 osoba svih godišta. Peterostrukost proizlazi pritom iz normalne raspodjele broja učenika. Beč ima primjerice oko 20 % svih učenika u Austriji, odnosno oko 1/5 austrijskih učenika pohađa škole u Beču; pretpostavi li se da se djeca vjerskih zajednica gotovo slično raspodjeljuju kao stanovnici po saveznm državama, dolazi se do peterostruke potrebe da bi se srednjoročno osigurala populacija učenika barem u aglomeracijama.

[...]"

- 32 Cilj upotpunjavanja javnog školstva konfesionalnim privatnim školama koji do izražaja dolazi u objašnjenjima, a kojim se roditeljima treba omogućiti da slobodno odaberu odgoj svoje djece u skladu sa svojim vjerskim uvjerenjima, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev predstavlja važan razlog u općem interesu. Činjenica da samo konfesionalne privatne škole u Austriji zakonom priznatih crkvi i vjerskih zajednica imaju pravo na subvencije služi postizanju tog

cilja jer takve konfesionalne privatne škole zbog uvjeta za priznavanje (članak 11. BekGG) imaju veći broj članova i stoga se obraćaju odgovarajuće većem dijelu stanovništva koji potencijalno odabire te škole tako da se može postići efekt upotpunjavanja ponude obrazovanja.

- 33 U okviru ispitivanja proporcionalnosti potrebno je razmotriti i pitanje, je li proporcionalno vjersku zajednicu priznatu u Njemačkoj uputiti na podnošenje zahtjeva za priznavanje u svojstvu vjerske zajednice u Austriji. Na to se pitanje prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev treba potvrdno odgovoriti jer se potrebno jamstvo opstojnosti vjerske zajednice treba ocijeniti u okviru postupka priznavanja.
- 34 Stoga se u slučaju postojanja narušavanja slobode pružanja usluga postavlja pitanje može li se to opravdati posebnim razlozima i biti proporcionalno.

RADNI DOKUMENT